МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLOGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП

“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 27.03.19)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і націо нальної практики", 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2019

Литвиненко В. І., Кісілевич-Чорнойван О. М.
Історико-правові аспекти розвитку приватної вищої освіти у США *63*
Bakhov I. S.
Active and interactive teaching methods as instruments for efficient activity of non-governmental institutions of higher education *66*
Костенко Р. В.
Соціальна адаптація та соціалізація майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки у приватному ЗВО *69*
Бойченко Н. М.
Викладання етики як приклад значущості дисциплін гуманітарного профілю в освітніх програмах недержавних ЗВО *73*
Пархоменко-Куцевіл О. І.
Формування національної ідеї в системі освіти України *75*
Недюха М. П.
Концептуальні засади державної освітньої політики (на прикладі класичного приватного університету) *77*
Білий Л. Г.
Перспективи діяльності закладів вищої освіти приватної форми власності в контексті впровадження Закону України "Про вищу освіту" *79*
Коляденко Н. В.
Концептуальні основи підготовки медичних психологів у сучасних умовах реформування медичної та освітньої галузей *81*
Гула Р. В.
Мілітарний аспект в теоретичних проблемах розвитку освіти при використанні досвіду бойових дій *84*
Житник Н. В.
Особливості діяльності недержавного ЗВО в умовах ринку освітніх послуг: регіональний аспект *87*
Шаповалова А. М.
Модернізація недержавного сектору освіти в Україні: питання часу *90*
Мурашко М. І., Назарко С. О.
Особливості функціонування державних та приватних закладів вищої освіти *93*
Лісовський П. М.
Феномен недержавної освіти в сучасній Україні: стан, пріоритети, імперативи *96*
Мартишин Д. С.
Основні тенденції соціальної політики православних церков України в умовах процесів модернізації *98*
Дєгтяр О. А.
Інноваційний характер освітнього процесу недержавних закладів вищої освіти *104*
Лелик Л. І., Гринькевич О. С., Гринькевич В. М.
Ефективність вищої освіти в умовах глобальної академічної революції *106*
Dikarev O. I.
In search of a conceptual approach to "strategic culture" in elite preparation *109*

Р. В. КОСТЕНКО
д-р пед. наук, проф., Одеський інститут МАУП

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРИВАТНОМУ ЗВО

Сучасні реформаційні зміни у галузі вищої освіти спрямовують увагу багатьох дослідників на проблеми, пов'язані з розвитком особистості у процесі професійної підготовки у ЗВО, оскільки саме в цей період відбувається активна взаємодія майбутнього фахівця з навколишнім середовищем. Потрапляючи до ЗВО, майбутній фахівець починає набувати ознак соціальної значущості, що відбувається під час набуття ним професійних знань, умінь та навичок. Тому саме цей період привертає особливу увагу вчених під час дослідження проблем соціальної адаптації та соціалізації особистості.

Вченими ґрунтовно досліджено процеси соціалізації та адаптації особистості у різних умовах. На думку Н. П. Лукашевича, адаптація є основною умовою та механізмом людської життєдіяльності [6, *173*].

В. М. Невмержицький визначає адаптацію як "процес взаємодії людини і соціального середовища, внаслідок якого напрацьовуються стратегії поведінки, адекватні реальним умовам; процес залучення індивіда до соціуму і суспільного життя, навчання поведінці в колективі, самоствердження і виконання різних соціальних ролей" [9, *109*].

Більшість вчених розглядає соціалізацію як процес і результат соціального формування індивіда, входження його в життя суспільства. О. Ф. Деменко вважає, що "... процеси соціально-психологічної адаптації і соціалізації щільно пов'язані. Соціальна адаптація людини передбачає формування активної особистісної позиції, усвідомлення власного соціального статусу. Умовою і результатом адаптації особистості є сформованість соціально- і професійнозначущих засобів спілкування, поведінки та діяльності, які суспільство визнає і підтримує" [4, *17*].

В соціальній психології виокремлюють три сфери в яких здійснюється становлення особистості: діяльність, спілкування, самосвідомість. Протягом всього процесу соціалізації розширюється "каталог" діяльності [5, *188*], тобто йде засвоєння нових її видів. Спілкування розглядається у контексті соціалізації з точки зору його розширення. Саме спілкування тісно пов'язане з діяльністю. Розвиток самосвідомості особистості, у контексті її соціалізації, пов'язаний зі становленням образу "Я", який складається протягом життя людини під впливом багатьох соціальних чинників [1, *331–348*].

Проблеми адаптації студентів до умов навчання у ЗВО досліджені багатьма науковцями. Вчені (А. К. Гришанов, В. Д. Цуркан) вважають, що під адаптацією студента варто розуміти "процес приведення основних параметрів його соціальних і особистісних характеристик у відповідність, у стан динамічної рівноваги з новими умовами середовища ЗВО як зовнішнього фактора стосовно студента" [3, *29*].

І. О. Меленець звертає увагу на те, що адаптація студентів-першокурсників не завжди проходить успішно. "Після періоду психічного стану радості, успіху, віри в майбутнє, планування перспектив студентського життя, очікування початку на-

вчального року настає цілком реальний і досить складний для більшості першокурсників період життя" [7, *81*].

С. В. Васильєва зазначає, що "у зв'язку зі значним розширенням форм навчання необхідне виявлення загальних і спеціальних, зв'язаних з особливостями конкретної системи ЗВО, механізмів формування і прояву адаптивної поведінки студентів у найбільш складні і критичні періоди навчання" [2].

Мирончук Н. М. вважає, що "...формування повноцінного фахівця здійснюється лише за умови його благополуччя, особистісного комфорту, ціннісного ставлення до себе і фаху, який здобувається, позитивного емоційного стану" [8].

Шолохова Г. П., Чікова І. В. визначають адаптацію, "як сукупність психологічних і фізіологічних реакцій організму, що лежать в основі пристосування його до оточуючих умов, спрямованих на збереження відносної сталості його внутрішнього середовища, за яких відбувається соціальна взаємодія особистості, соціальної групи та соціального середовища" [11, *103*].

З метою діагностування стану емоційно-діяльнісної адаптивності студентів приватного ЗВО нами було використано питальник "Оцінка емоційно-діяльнісної адаптивності" [10, *467*]. Опитування проводилося серед студентів першого та четвертого курсів приватного ЗВО з метою виявлення змін у стані емоційно-діяльнісної адаптивності протягом періоду професійної підготовки. Студентам пропонувалось 24 твердження. Їм необхідно було вирішити, чи стосуються ці твердження їх. Якщо сума всіх відповідей не перевищувала 3, адаптивність висока; якщо 3–10 — середня; вище 10 — низька; 20–25 — дуже низька. У процесі опитування було отримано такі результати. У 20 % студентів 1 курсу було виявлено високий рівень адаптивності; у 30 % — середній; у 40 % — низький; у 10 % — дуже низький рівень адаптивності. У студентів 4 курсу було виявлено значно кращі результати: у 50 % — високий рівень адаптивності, у 40 % — середній рівень і тільки у 10 % студентів було виявлено низький рівень адаптивності. Студентів з дуже низьким рівнем адаптивності на 4 курсі не було виявлено. Отримані результати свідчать про позитивну динаміку змін емоційно-діяльнісної адаптивності студентів приватного ЗВО у процесі навчання.

Важливу роль у процесі адаптації майбутнього фахівця до умов навчання в ЗВО відіграє самооцінка психологічної адаптивності. Для виявлення її стану було використано питальник "Самооцінка психологічної адаптивності" [10, *466*]. Рівні соціально-психологічної адаптивності студентів визначалися за кількістю балів, набраних у процесі опитування. У процесі опитування було отримано такі результати. У 25 % студентів 1 курсу було виявлено високий рівень адаптивності; у 25 % — середній; у 40 % — низький; у 10 % — дуже низький рівень адаптивності. У студентів 4 курсу було виявлено значно кращі результати: у 45 % — високий рівень адаптивності, у 45 % — середній рівень і тільки у 10 % студентів було виявлено низький рівень адаптивності. Студентів з дуже низьким рівнем адаптивності на 4 курсі не було виявлено. Отже, результати опитування за цим питальником схожі з раніше отриманими результатами.

На нашу думку, соціальна адаптація особистості дуже тісно пов'язана з процесом її соціалізації, яка передбачає входження особистості у суспільство та подальшу тісну взаємодію з ним. Тому для своєчасного виявлення студентів з високим рівнем соціальної ізольованості та проведення з ними відповідної корекційної роботи, було проведено опитування за допомогою питальника "Експрес-діагностика рівня соціальної ізольованості особистості" (автори: Д. Рассел, М. Фергюссон) [10, *24*]. Рівень соціальної ізольованості майбутнього фахівця визначався за кількістю балів, набраних під час опитування. У процесі опитування було отримано такі результати.

У 15 % студентів 1 курсу було виявлено високий рівень соціальної ізольованості; у 10 % — середній; у 75 % — низький. У студентів 4 курсу було виявлено значно кращі результати: у 5 % — середній рівень і у 95 % студентів — низький рівень соціальної ізольованості. Студентів з високим рівнем соціальної ізольованості на 4 курсі не було виявлено. Отримані результати свідчать про позитивну динаміку соціалізації майбутніх фахівців протягом навчання у приватному ЗВО. Цьому сприяють різноманітні соціально орієнтовані заходи, які проводяться зі студентами, а також залучення їх до активного громадського життя.

Доходимо висновку, що заклад вищої освіти є важливим інститутом соціалізації, де відбувається становлення особистості в системі соціальних відносин у процесі набуття нею професійних знань, умінь та навичок. Сучасний інформаційний світ знаходиться у складній взаємодії із системою освіти, і особистість не може не брати участь у цій взаємодії. Прогресивний розвиток інтелекту породжує нові форми соціальної взаємодії, і на сучасному етапі розвитку нашого суспільства зростає роль приватних закладів вищої освіти, як соціальних інститутів. Приватні ЗВО сьогодні відрізняються посиленим особистісним підходом до студентів, створенням оптимальних умов для їх всебічного та гармонійного розвитку, що ефективно сприяє процесам соціальної адаптації та соціалізації майбутніх фахівців.

Джерела

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. — 2-е изд. — М. : МГУ, 1988. — 430 с.
2. Васильева С. В. Адаптация студентов к вузам с различными условиями обучения [Электронный ресурс] / С. В. Васильева // Психолого-педагогические проблемы развития личности в современных условиях: психология и педагогика в обществен. практике. Сбор. научных трудов. — Спб., Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2000. — URL: http://humanpsy.ru/vasilieva/different-high-schools
3. Гришанов Л. К., Цуркан В. Д. Социологические проблемы адаптации студентов младших курсов / Л. К. Гришанов, В. Д. Цуркан // Психолого-педагогические аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе. — Кишинев, 1990. — С. 29–41.
4. Деменко О. Ф. Соціальна адаптація в сучасних умовах / О. Ф. Деменко // Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [зб. наук. пр.]: матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. круглого столу, 6 березня 2018 р. / редкол.: О. Г. Льовкіна, Р. А. Калениченко (заг. ред.). — Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2018. — С. 17–21.
5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. — М.: Политиздат, 1975. — 304 с.
6. Лукашевич Н. П. Социология воспитания : краткий курс лекций / Н. П. Лукашевич. — К.: МАУП, 1996. — 126 с.
7. Меленець І. О. Особливості адаптації студентів-першокурсників навчальних закладів до змінених умов життєдіяльності / І. О. Меленець // Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [зб. наук. пр.]: матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. круглого столу, 6 березня 2018 р. / редкол.: О. Г. Льовкіна, Р. А. Калениченко (заг. ред.). — Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2018. — С. 81–84.
8. Мирончук Н. М. Особливості адаптації студентів вищих навчальних закладів до змінених умов життєдіяльності [Электронный ресурс] / Н. М. Мирончук // Нові технології навчання [наук.-метод. зб.] — Вип. 79. — Київ: Ін-т інновац. технол. і змісту освіти МОН України, 2013. — С. 82–85. — URL : http://eprints.zu.edu.ua/12323/1/1.pdf
9. Невмержицький В. М. Психологічна адаптація суб'єктів освітнього простору до умов кризових викликів / В. М. Невмержицький // Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [зб. наук. пр.]: матеріали ІІІ Всеукр.

наук.-практ. круглого столу, 6 березня 2018 р. / редкол.: О. Г. Льовкіна, Р. А. Калениченко (заг. ред.). — Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2018. — С. 109–112.
10. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. — М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. — 490 с.
11. Шолохова Г. П., Чикова И. В. Адаптация первокурсников к условиям обучения в вузе и ее психолого-педагогические особенности / Г. П. Шолохова, И. В. Чикова // Вестник ОГУ. — № 3(164). — 2014. — С. 103–107.